doi:10.32020/ArtandDoc/33/2025/19

Leszek BROGOWSKI

HIPOTEZY PROGRAMOWE 11 / PROGRAMME ASSUMPTIONS 11 / HYPOTHÈSES DE PROGRAMME 11

Druga część Galerii Dokumentu Artystów poświęconej sztuce Ad Reinhardta / The second part of the Artists' Documents Gallery, devoted to Ad Reinhardt's art / La seconde partie de la Galerie du Document d'Artistes, consacrée à l'art d'Ad Reinhardt

Niniejsza, druga część Galerii Dokumentów Artystów poświęcona Ad Reinhardtowi, nie mogła zostać ukończona zgodnie z pierwotnymi planami, ponieważ popełniliśmy błąd w finalizacji poprzedniej części. Błędnie zinterpretowaliśmy długą serię korespondencji z Fundacją Ad Reinhardta i opublikowaliśmy skierowane do niej podziękowania, mimo że wiedzieliśmy, iż Fundacja ma poważne zastrzeżenia do artykułu Davida Rybaka. W istocie, artykuł ten, napisany ponad dziesięć lat temu w ramach dyplomu obronionego w Akademii Beaux-Arts w Paryżu, zawiera liczne nieścisłości faktograficzne. Choć uznajemy tę pracę za krok w badaniach nad Adem Reinhardtem, to jednak podziękowania sugerują, że Fundacja zaakceptowała jego publikację, co nie było zgodne z prawdą. Jest to z naszej strony nadużycie, mogące podważyć zaufanie do rzetelności wykonywanej przez Fundację od wielu lat pracy; a przywiązuje ona do tej rzetelności olbrzymią wagę. Przepraszamy zatem, i mamy nadzieję, że współpraca będzie mogła być kontynuowana i że trzeci numer Galerii poświęcony Adowi Reinhardtowi, który planowaliśmy, będzie mógł zostać opublikowany.

Zaproponowaliśmy Fundacji wydanie w całości długiej listy poprawek, które nadesłała nam, zbyt późno jednak, aby sfinalizować ten projekt zarówno w poprzednim, jak i w obecnym numerze. Chcielibyśmy, aby poprawki te były skorelowane z odpowiednimi fragmentami kontrowersyjnego artykułu i na tej podstawie sformułować pytanie, w jaki sposób modyfikują one obraz artysty, jaki wyłania się z tamtej publikacji. W ten sposób chcielibyśmy przyczynić się do lepszego zrozumienia twórczości Ad Reinhardta, uznając, że wszelka interpretacja przebiega etapami,

Sztuka i Dokumentacja nr 33 (2025) | *Art and Documentation* no. 33 (2025) • ISSN 2080-413X • e-ISSN 2545-0050 • doi:10.32020/ARTandDOC

z których pierwsze narażone są zawsze na ryzyko uproszczeń i przybliżeń. Jednak, jakkolwiek odległy byłby artykuł Rybaka od ideału naukowego, te pierwsze próby umożliwiają następnie zebranie potrzebnej dokumentacji, która zawsze może podważyć zasadność pierwotnego rozumienia. W taki właśnie sposób analizowaliśmy jego publikację, biorąc pod uwagę, że żadna publikacja na ten sam temat – mianowicie rysunki studenckie Ada Reinhardta – nie może być, zgodnie z naszą wiedzą, uznana dzisiaj za odpowiadającą wymagającym standardom naukowym.

Postąpiliśmy jednak zgodnie z radą Fundacji i w bieżącym numerze publikujemy trzy fragmenty książki Jasona E. Hilla *Artist as Reporter: Weegee, Ad Reinhardt, and the PM News Picture*, wydanej w 2018 roku: "Reinhardt's Second-Order Art" [Drugorzędna Sztuka Reinhardta]; "How to Look at News" [Jak Patrzeć na Wiadomości]; "How to Look at a Good Idea" [Jak Patrzeć na Dobrą Ideę]. Autor analizuje w nich ilustracje artysty do gazety *PM*, z którą współpracował w latach 1943–1947. To w tym periodyku opublikował on między innymi serię rysunków zatytułowaną „How to Look" - jak patrzeć na sztukę współczesną. Jest to pokrewny zakres tematyczny, którym zajmował się Rybak badając rysunki sprzed roku 1946. Publikacja tłumaczeń jest więc już uzupełnieniem korygującym wyniki tych badań.

Mamy nadzieję, że w kolejnym numerze Galerii, poświęconym temu tematowi, będziemy mogli opublikować nowe prace Ad Reinhardta z tego okresu. Z biegiem czasu Fundacja Ad Reinhardt przeprowadziła niezwykle cenną pracę dokumentacyjną, gromadząc w swoich archiwach i na swojej stronie internetowej niemal cały dorobek artystyczny artysty – czyli wszystko, czego badacze potrzebują do poważnej i rzetelnej pracy nad jego twórczością. Mimo dwóch rozpraw doktorskich – Prudence Peiffer (2010, Uniwersytet Harvarda, w języku angielskim) i Ariadny Lorenzo Sunyer (2025, Uniwersytet w Lozannie, w języku francuskim) – znaczna część twórczości Reinhardta pozostaje mało znana i zasługuje na nowe publikacje naukowe (politycznie zaangażowane rysunki przeznaczone dla prasy studenckiej, szkicowniki, a także slajdy i ich projekcje), zwłaszcza dlatego, że nadal inspirują artystów. Zważywszy na naglącą potrzebę tego typu publikacji, skontaktowaliśmy się z badaczami, którzy mają zamiar podjąć badania na te tematy.

Oprócz tłumaczenia książki Jasona E. Hilla, któremu serdecznie dziękujemy za entuzjastyczne wsparcie naszego projektu badawczego, niniejsze wydanie Galerii Dokumentów Artystów prezentuje trzech artystów, którzy uznają wpływ Ada Reinhardta na swoją twórczość: niektórzy poprzez jego koncepcję i radykalną praktykę malarską, jak claude rutault i Bernard Brunon, inni zaś właśnie poprzez jego pracę ilustratorską, zaangażowanie polityczne i siłę krytyczną jego poczucia humoru, jak Laurent Marissal i Ernest T. (niestety, prezentacja dzieł tego ostatniego została przesunięta do następnego numeru).

Si cette seconde partie de la Galerie du Document d'Artistes consacrée à Ad Reinhardt n'a pu être réalisée comme nous l'avions initialement envisagée, c'est notamment parce que nous avons commis une erreur en bouclant la partie précédente. Nous avons mal interprété une longue suite d'échanges avec La Fondation Ad Reinhardt et avons publié les remerciements lui étant adressés, alors que nous savions que la Fondations avait de sérieuses réserves par rapport à l'article de David Rybak. En effet, écrit il y a plus de 10 ans dans le cadre d'un diplôme des Beaux-Arts de Paris, cet article comporte nombre d'inexactitudes factuelles. Nous avons considéré ce travail comme une étape dans les recherches sur Ad Reinhardt, mais les remerciements suggèrent que la Fondation avait acquiescé à cette publication, ce qui n'était pas le cas. C'était de notre part un abus, susceptible de mettre à mal la confiance en la rigueur, à laquelle elle

tient beaucoup, du travail qu'elle effectue depuis de nombreuses années. Nous nous excusons et espérons que la collaboration pourra se poursuive, et que le troisième numéro de la Galerie consacré à Ad Reinhardt, que nous avons envisagé, pourra voir le jour.

Nous avons proposé à la Fondation de publier intégralement la longue liste de correctifs, qui nous a été adressée, trop tard pour le bouclage aussi bien du numéro précédent que de celui-ci. Nous souhaiterions que ces correctifs puissent être corrélés aux endroits respectifs de l'article incriminé, et formuler, sur cette base, la question de savoir en quoi ces correctifs modifient l'image de l'artiste qui se dégage de cette publication. Ainsi comptons-nous contribuer à la meilleure compréhension de l'œuvre de l'artiste, étant entendu que l'interprétation procède toujours par étapes, dont les premières risquent toujours d'être approximatives et pas assez bien instruites. Mais, aussi imparfaites soient-elles, ces premières tentatives rendent par la suite possibles les démarches documentaires qui interrogent la pertinence de la compréhension initiale. C'est ainsi que nous avons analysé le travail de D. Rybak, que nous avons décidé de publier, tenant compte du fait qu'aucune publication sur le même objet, à savoir les dessins d'Ad Reinhardt étudiant, ne peut – à notre connaissance – être considérée à ce jour comme référence.

En revanche, nous avons suivi les conseils de la Fondation et publions dans le présent numéro trois chapitres du livre de Jason E. Hill, *Artist as Reporter : Weegee, Ad Reinhardt, and the PM News Picture* (L'artiste en tant que reporter : Weegee, Ad Reinhardt et les images de l'actualité dans le journal *PM*), publié en 2018 : « Reinhardt's Second-Order Art » [L'art de second ordre de Reinhardt]; « How to Look at News » [Comment regarder l'actualité]; « How to Look at a Good Idea » [Comment regarder une bonne idée]. Son auteur analyse les illustrations que l'artiste a réalisées pour le journal *PM*, avec lequel il a collaboré de 1943 à 1947, et dans lequel il a notamment publié une série de dessins « How to Look » : comment regarder l'art contemporain. Il s'agit d'un domaine thématique connexe à celui que Rybak a abordé dans son étude de dessins antérieurs à 1946. La publication de ces traductions constitue donc déjà un complément qui apporte des corrections aux résultats de ses recherches.

Nous espérons pouvoir publier d'autres dessins de l'artiste provenant de cette période dans la prochaine édition de la Galerie. En effet, la Fondation Ad Reinhardt a effectué au fil du temps un travail remarquable de documentation, en réunissant dans ses archives et sur son site web la quasi-totalité de la production artistique de l'artiste, c'est-à-dire de tout ce dont les chercheurs ont besoin pour mener un travail sérieux et rigoureux sur son œuvre. Malgré les deux thèses de doctorat soutenues, celle de Prudence Peiffer (2010, Harvard University, en anglais) et celle d'Ariadna Lorenzo Sunyer (2025, Université de Lausanne, en français), de larges pans de l'œuvre de Reinhardt restent encore peu connus et mériteraient de nouvelles publications scientifiques (les dessins politiques destinés à la presse estudiantine, les carnets de croquis ou encore les diapositives et leurs projections), alors qu'ils continuent à inspirer les artistes. Considérant qu'il est important d'en faire l'objet d'étude et d'interprétations, nous avons pris contact avec des chercheurs qui souhaitent y contribuer.

Outre la traduction de l'ouvrage de Jason E. Hill, que nous remercions ici chaleureusement pour le soutien enthousiaste apporté à notre projet, la présente édition de la Galerie du Document d'Artistes présente trois artistes qui se reconnaissent dans l'héritage d'Ad Reinhardt, les uns dans sa conception et sa pratique radicale de la peinture – claude rutault et Bernard Brunon –, les autres, précisément, dans son travail d'illustrateur, dans ses engagements politiques et dans la force critique de son sens de l'humour : Laurent Marissal (malheureusement, la présentation du travail d'Ernest T. a dû être repoussée au numéro suivant).

Sztuka i Dokumentacja nr 33 (2025) | *Art and Documentation* no. 33 (2025) • ISSN 2080-413X • e-ISSN 2545-0050 • doi:10.32020/ARTandDOC

This second part of the Artist' Documents Gallery, devoted to Ad Reinhardt, could not be completed as originally planned because we made a mistake when finalizing the previous part. We misinterpreted a long series of correspondence with the Ad Reinhardt Foundation and published acknowledgments addressed to it, even though we knew the Foundation had serious reservations about David Rybak's article. In fact, this article, written more than ten years ago as part of a degree defended at the Académie des Beaux-Arts in Paris, contains numerous factual inaccuracies. While we consider this work a step forward in research on Ad Reinhardt, the acknowledgments suggest that the Foundation approved its publication, which was not the case. This was an error on our part that could undermine confidence in the rigor of the work the Foundation has performed over many years, a rigor to which the Foundation attaches great importance. We therefore apologize and hope that our collaboration will continue, and that the planned third issue of the Gallery devoted to Ad Reinhardt, could be published.

We proposed to the Foundation that we publish a long list of corrections it sent us, but we received it too late to include them in either the previous or current issue. We would like these corrections to be correlated with the corresponding passages in the controversial article and, on that basis, to raise the question of how those corrections alter the image of the artist conveyed by that publication. In this way, we would like to contribute to a better understanding of Ad Reinhardt's work, recognizing that interpretation always proceeds in stages, the first of which inevitably carry the risk of over-simplification and inaccuracy. Yet, however far Rybak's article may be from the scholarly ideal, this first attempt made possible subsequent documentary research that challenges the validity of his original interpretation. We analyzed his publication in this way, considering that no publication on this topic — namely, Ad Reinhardt's student drawings — can, to our knowledge, be considered today to meet the demanding standards of scholarly research.

However, we have followed the Foundation's advice, and we are publishing in this issue three chapters from Jason E. Hill's 2018 book *Artist as Reporter: Weegee, Ad Reinhardt, and the PM News Picture*: "Reinhardt's Second-Order Art," "How to Look at News," and "How to Look at a Good Idea." In these chapters, the author analyzes the artist's illustrations for *PM*, a newspaper with which he collaborated from 1943 to 1947. This was where he published a series of drawings titled "How to Look", in which he explained how to view contemporary art. This related to what Rybak had explored in his earlier examination of drawings from before 1946. The publication of these translations thus served as a corrective supplement to the findings of his earlier research.

Over time, the Ad Reinhardt Foundation has carried out extremely valuable documentation work, collecting almost the artist's entire *oeuvre* in its archives and on its website — everything researchers need for a serious and thorough study of his work. Despite the two doctoral theses, that of Prudence Peiffer (2010, Harvard University, in English) and that of Ariadna Lorenzo Sunyer (2025, University of Lausanne, in French), large parts of Reinhardt's work remain little known and need new scientific publications (the politically engaged drawings intended for the student press, the sketchbooks or the slides and their projections), while they continue to inspire artists. Given the pressing need for such studies, we contacted researchers who intend to undertake research on these topics.

In addition to the translation of the book by Jason E. Hill, whom we sincerely thank for his enthusiastic support of our research project, this issue of the Artists' Document Gallery presents three artists who have acknowledged the influence of Ad Reinhardt on their work: some through his concept and radical painting practice (claude rutault and Bernard Brunon) and others through his work as an illustrator, his political commitment and the critical force of his sense of humor (Laurent Marissal and Ernest T. – unfortunately, the presentation of Ernest T.'s work had to be postponed to the next issue).

Oświadczenie
Déclaration / Statement

Sztuka i Dokumentacja nr 33 (2025) | *Art and Documentation* no. 33 (2025) • ISSN 2080-413X • e-ISSN 2545-0050 • doi:10.32020/ARTandDOC

Fundacja Ad Reinhardt odnalazła i zeskanowała 2796 opublikowanych ilustracji autorstwa Ad Reinhardta w 60 publikacjach, które od 2014 roku są dostępne bezpłatnie online dla każdego, kto kliknie ten link: https://adreinhardtfoundation.org/archive. Spośród tych ilustracji, 1567 ukazało się pierwotnie w nowojorskim dzienniku *PM*, gdzie Reinhardt pracował jako artysta-reporter w latach 1943–1947, co było jedyną pełnoetatową pracą ilustratora w jego karierze. Reinhardt stworzył dla *PM* nie tylko więcej karykatur politycznych niż dla innych czasopism, ale jest to również jedyna publikacja, w której Reinhardt miał pełną swobodę redakcyjną, by wypowiadać się na temat sztuki jak chciał w serii 22 komiksów „How to Look" [Jak patrzeć] publikowanych w niedzielnym wydaniu magazynu w 1946 roku. Zaangażowanie Reinhardta zarówno w sztukę abstrakcyjną, jak i w postępowe cele polityczne, było stałe i niezachwiane przez całe życie, od lat trzydziestych dwudziestego wieku aż do jego przedwczesnej śmierci w 1967 roku. Fundacja Ad Reinhardt zachęca wszystkich zainteresowanych rzetelnymi informacjami na temat wszelakich aspektów życia i twórczości Reinhardta do zapoznania się ze stale rosnącym zbiorem dokumentów archiwalnych i źródeł pierwotnych na naszej stronie internetowej.

Ad Reinhardt Foundation

La Fondation Ad Reinhardt a recensé et numérisé 2796 illustrations d'Ad Reinhardt, initialement publiées dans 60 revues. Ces illustrations sont accessibles gratuitement en ligne depuis 2014 à l'adresse suivante : https://adreinhardtfoundation.org/archive. Parmi elles, 1567 ont paru dans le quotidien new-yorkais *PM*, où Reinhardt a travaillé comme dessinateur-reporter de 1943 à 1947. Il s'agit de son unique emploi d'illustrateur à temps plein. Reinhardt a non seulement réalisé plus de caricatures politiques pour *PM* que pour toute autre publication, mais c'est également le seul journal où il a bénéficié d'une totale liberté éditoriale. Il a ainsi pu s'exprimer librement sur le thème de l'art dans une série de 22 bandes dessinées intitulées « How to Look » [Comment regarder], publiées tout au long de l'année 1946 dans le supplément dominical. L'engagement de Reinhardt envers l'art abstrait et les causes politiques progressistes fut constant et inébranlable tout au long de sa vie, des années 1930 jusqu'à sa mort prématurée en 1967. La Fondation Ad Reinhardt encourage toute personne intéressée par des informations précises sur tous les aspects de la vie et de l'œuvre de Reinhardt à consulter le corpus sans cesse croissant de documents d'archives et de sources primaires sur notre site web.

Ad Reinhardt Foundation

The Ad Reinhardt Foundation has located and scanned 2796 published illustrations by Ad Reinhardt in 60 publications, all of which have been freely available online to anyone at this link since 2014: https://adreinhardtfoundation.org/archive. 1567 of these illustrations appeared initially in the New York daily newspaper PM, where Reinhardt worked as an artist-reporter between 1943 and 1947, the only full-time staff illustration job Reinhardt ever had. Not only did Reinhardt create more political cartoons for PM than anywhere else, it is also the only publication where Reinhardt was granted complete editorial freedom to say whatever he wanted on the subject of art in a series of 22 "How to Look" comics published throughout 1946 in their Sunday magazine. Reinhardt's commitment to both abstract art and progressive political causes was constant and unwavering during his entire life from the 1930s to his untimely death in 1967. The Ad Reinhardt Foundation encourages anyone interested in accurate information about all aspects of Reinhardt's life and work to access the ever-growing body of archival documents and primary sources at our website.

Ad Reinhardt Foundation